

Súd: Okresný súd Poprad
Spisová značka: 7C/161/2014
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8714206924
Dátum vydania rozhodnutia: 14. 12. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. František Krasňan
ECLI: ECLI:SK:OSPP:2023:8714206924.9

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Poprad, sudcom JUDr. Františkom Krasňanom, v právnej veci žalobkyne: A. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom XXX XX C., D. XXXX/XX, právne zastúpenej: JUDr. Ivan Mikloška, advokát so sídlom 010 01 Žilina, Hodžova 13, proti žalovanému: E. poisťovňa, a. s. F. G. H. so sídlom 811 05 I., J. XX, IČO: XX XXX XXX, právne zastúpený: Advokátska kancelária FELIX NEUPAUER & PARTNERS so sídlom 811 02 Bratislava, Dvořákovo nábřeží 8/A, o náhradu nemajetkovej ujmy s prísl. takto

rozhodol:

I. Žalovaný je povinný zaplatiť žalobkyňu sumu istiny 10.000,- eur v lehote 15-tich dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku.

II. V prevyšujúcej časti žalobu **z a m i e t a**.

III. Priznáva žalobkyňu voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu, o výške ktorých rozhodne súd uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku.

odôvodnenie:

1. Žalobou doručenou súdu dňa 10.6.2014 žiadala, aby súd zaviazal žalovaného na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 33.000,- eur s úrokom z omeškania vo výške 5,5 % ročne od 15.12.2012 do zaplatenia a na náhradu trov konania. Nárok odôvodnila tým, že dňa 13.6.2011 viedol motorové vozidlo s evidenčným číslom C. XXX I. v C. po ul. K. v smere od ulice Železničnej k ulici Športovej k objektu AquaCity B. L. a v čase asi o 9:45 hod. v dôsledku nevenovania pozornosti vedeniu vozidla a situácii v cestnej premávke došlo k prekročeniu povolenej rýchlosti a nárazu prednou časťou vozidla do ľavej bočnej strany cyklistu M. B. jazdiaceho cez vyznačený priechod pre chodcov. Pri uvedenej dopravnej nehode došlo k usmrteniu cyklistu, ktorý bol otcom žalobkyne. Na vozidlo, ktorým bola spôsobená dopravná nehoda, bolo uzatvorené povinné zmluvné poistenie u žalovaného. Trestným rozkazom Okresného súdu Poprad č.k. 5T/65/2012 zo dňa 5.6.2012 bol B. L. uznaný vinným z prečinu usmrtenia podľa § 149 ods. 1, ods. 2 písm. a) Tr. zákona. Pri dopravnej nehode zo dňa 13.6.2011 došlo k neoprávnenému zásahu do práv na ochranu osobnosti žalobkyne garantovaných v čl. 19 ods. 2 Ústavy SR a v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka a usmrtením otca navrhovateľky došlo k nenávratnej a neodčiniteľnej ujme a deštrukcii rodinných a interpersonálnych väzieb, lebo žalobkyňa navždy stratila možnosť viesť rodinný a súkromný život s obeťou dopravnej nehody, t. j. so svojím otcom. Vzniknutá trauma v živote žalobkyne je trvalá, neodstrániteľná a nenapraviteľná, preto si žalobkyňa uplatnila nemajetkovú ujmu z titulu usmrtenia blízkej osoby vo výške 33.000,- eur za neoprávnený zásah do osobnostných práv žalobkyne. V žalobe žalobkyňa pôvodne žalovala B. L. (vodiča motorového vozidla) ako žalovaného v 1./ rade a E. poisťovňu, a.s. F. G. H., J. XX, I. ako žalovaného v 2./ rade.

2. Tunajší súd uznesením zo dňa 25.3.2015 konanie vo vzťahu k žalovanému 1/ zastavil z dôvodu späťvzatia žalobkyne z dôvodu, že žalovaný v 1./ rade zomrel.

3. Medzitýmnym rozsudkom zo dňa 25.3.2015 tunajší súd vyslovil, že nárok žalobkyne voči žalovanému 2/ je čo do základu opodstatnený a o trovách konania vo vzťahu medzi žalobkyňou a žalovaným 2/ súd rozhodne v konečnom rozhodnutí vo veci samej. Odvolací súd v dôsledku odvolania žalovaného v 2./ rade voči medzitýmnm rozsudku rozsudkom zo dňa 25.7.2017 potvrdil rozsudok súdu I. inštancie. Rozsudok odvolacieho súdu nadobudol právoplatnosť dňa 28.9.2017. V dôsledku dovolania žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Prešove rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením zo dňa 29.11.2018 tak, že dovolanie žalovaného odmietol. Uznesenie Najvyššieho súdu SR, ktorým bolo rozhodnuté o dovolaní žalovaného, nadobudlo právoplatnosť dňa 12.2.2019.

4. Po rozhodnutí súdu medzitýmnym rozsudkom bola ďalej predmetom konania výška uplatňovanej náhrady nemajetkovej ujmy zo strany žalobkyne voči žalovanému.

5. Tunajší súd vo veci rozhodol rozsudkom súdu I. inštancie dňa 25.2.2022, ktorým konanie v časti o zaplatenie úrokov z omeškania vo výške 5,5 % ročne zo sumy 33.000,- eur od 15.12.2012 do zaplatenia zastavil, žalovaného zaviazal zaplatiť žalobkyňi sumu istiny 25.000,- eur v lehote do 15 dní od právoplatnosti tohto rozsudku, v prevyšujúcej časti žalobu zamietol a priznal žalobkyňi voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. V dôsledku odvolania žalovaného odvolací súd uznesením dňa 14.9.2023 zrušil rozsudok v napadnutom II. vyhovujúcom výroku a vo IV. výroku o trovách konania vec v rozsahu zrušenia vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Odvolací súd poukázal na to, že musel zrušiť rozhodnutie súdu I. inštancie, lebo toto bolo nepreskúmateľné a v napadnutom rozsudku súd I. inštancie uviedol, že námietku žalovaného o potrebe zohľadnenia aj princípu proporcionality vo vzťahu k hospodárskym podmienkam v SR pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy s odkazom na jej výšku priznávanú v iných štátoch nepovažoval súd za kľúčovú, lebo prioritne posudzoval závažnosť vznikutej ujmy vo vzťahu k vzájomným väzbám medzi osobami, ktorým neoprávnený zásah spôsobil nenávratnú ujmu a opísal konkrétne okolnosti na strane poškodenej i škodcu a podľa názoru odvolacieho súdu súd nezaujal ku zo strany žalovaného nastolenej otázke dostatočne zrozumiteľné stanovisko. Odvolací súd preto vyslovil právny názor, že došlo k nepreskúmateľnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie, a to v rozpore s právom na spravodlivý proces, lebo nebola daná odpoveď zo strany súdu na podstatné právne a skutkovo relevantné otázky nastolené procesnou stranou v konaní.

6. Na pojednávaní pred súdom právny zástupca žalobkyne trval na podanej žalobe zo dňa 6.6.2014. Uviedol, že pri dopravnej nehode zo dňa 13.6.2011 došlo k neoprávnenému zásahu do práv na ochranu osobnosti žalobkyne, a to do jej práv na súkromie, ako aj rodinný život garantované v § 11 Obč. zák., ako aj čl. 19 ods. 2 Ústavy SR. V dôsledku usmrtienia M. B., otca navrhovateľky, pri nehode došlo k nenávratnej a neodčiniteľnej ujme, a zároveň deštrukcii rodiny a interpersonálnych väzieb tvorených základ ich súkromného života a tým v zásahu do ich osobnostných práv a do práv na súkromie a rodinný život, celistvosti rodiny, nakoľko žalobkyňa navždy stratila možnosť viesť rodinný a súkromný život s obeťou dopravnej nehody, teda svojím otcom. Vzniknutá trauma je v živote žalobkyne trvalá a neodstrániteľná. Je nepochybné, že žiadna priznaná suma nie je dostatočná vzhľadom na spôsobenú ujmu, ani na to, aby nahradila ľudský život. V rámci ustálenej judikatúry v prípade usmrtienia osoby ide o neoprávnený zásah do osobnostných práv osobnosti, teda osoby žalobkyne ako dcéry s tým, že tento zásah je svojou povahou trvalý a neodstrániteľný. Z hľadiska poskytnutia ochrany je bezvýznamné, či neoprávnený zásah bol spôsobený zavinene alebo nezavinene. V danom prípade je nutné vcítiť sa do prežívania pozostalých osôb, blízkych osôb, ktoré stratili v dôsledku protiprávneho konania inej osoby. V živote pozostalých osôb po smrti ich príbuzných vyjadruje sa opisom spoločného života zomrelého a jeho príbuzných pred tragickou smrťou, pričom ujma je stotožňovaná s absenciou týchto prejavov rodinného života po smrti príbuzného zomrelého. Dodal, že skutkové tvrdenia navrhovateľky v danej veci nemôžu byť spochybnované, nakoľko nepoznáme osobné a rodinné pomery pozostalých osôb a z uvedeného dôvodu je ich opis pre nás závažný. Ďalej uviedol, že žalobkyňa prehodnotila svoje stanovisko v časti úrokov z omeškania a v tejto časti zobrala žalobu späť od momentu 15.12.2012 a žiadala, aby súd v tejto časti konanie zastavil. Náhradu trov konania si žalobkyňa neuplatňuje. V zmysle platnej legislatívy na území SR nie sú zákonom stanovené limity, ani paušálne sumy, z ktorých by mal okresný súd vychádzať a samotná výška náhrady nemajetkovej ujmy je tak ponechaná na voľnej úvahe súdu.

7. Žalobkyňa pred súdom uviedla, že trvá na podanej žalobe a súhlasí s prednesom jej právneho zástupcu. Ďalej uviedla, že rodina je pre ňu na prvom mieste a táto udalosť, ktorá sa stala, dala by všetko za to, aby sa to nestalo. Žiaľ, aj po rokoch je to pre ňu veľmi ťažké, jednoducho to nezmizne, človek sa s tým len musí naučiť žiť. Ďalej uviedla, že rodičia sa rozviedli, keď bola bábätko, spoločnú domácnosť rodičov nepoznala, poznala len oddelenú, avšak napriek tomu nepociťovala žiadnu nevraživosť medzi nimi, nestala sa ich rukovníkom, s otcom sa stretávala aj nad rámec času stanoveného rozsudkom, čo bol každý druhý víkend. Stretávanie bolo priateľské, otec bol pre ňu veľkým vzorom a aj rodinné väzby nielen s ním, ale aj s jeho širokou rodinou, ktoré mali, či už oslavy, alebo iné, bolo bežné. Otec jej okrem výživného plnil aj iné plnenia, či to boli vecné dary, alebo niečo iné. Takisto vždy nejaký darček na Vianoce a narodeniny. Otec bol sluchovo postihnutý, takže či už nákupy, alebo nejaká pomoc boli samozrejmosťou, i keď otec žil v rodičovskom dome so svojim bratom, s ktorým žalobkyňa aj teraz stále udržiava kontakt. Keď došlo k smrti otca, bol vo veku 52 rokov, žalobkyňa mala v tom čase 30 rokov, bola na dovolenke, takže sa to dozvedela až po príchode z nej, resp. prvá sa to dozvedela jej matka, za ktorou prišli policajti. Predtým bola žalobkyňa s nebohým v kontakte asi 2 – 3 týždne dozadu. On bol na rehabilitácii. Aj v deň, keď ho zrazilo auto, išiel z nemocnice z rehabilitácie. Navštevovali sa, samozrejme, keď je človek dospelý, je to náročnejšie, ale chodili s otcom na hokej, chodili sa bicyklovať. Vždy sa dohodli, že pôjdu na hokejové zápasy, miloval psov, mal vlčiakov, takže sa chodili prechádzať so psami. Medzi nimi neboli žiadne konflikty, nemali na to dôvod, ani obdobie, aby sa v živote nejak dlho nevideli, napr. 2 – 3 roky, také niečo nebolo. Ďalej uviedla, že otec ju volal N., ona ho oslovovala ocko, čo sa nezmenilo po celú dobu, ani raz mu nepovedala otec, oco. Na otázku práv. zást. žalovanej, do koľkých rokov ju otec finančne podporoval, žalobkyňa uviedla, že okrem výživného to boli len sviatky a narodeniny, potom bola finančne sebestačná, to bolo od veku 18 rokov. Na otázku súdu, v akom bol zdravotnom stave otec žalobkyne pred dopravnou nehodou, žalobkyňa uviedla, že mal problémy s kĺbmi, chodil s nimi na rehabilitácie, ale inak žiadne vážne problémy nemal.

8. Právny zástupca žalovaného na pojednávaní uviedol, že čo sa týka žalovanej výšky nemajetkovej ujmy, súhlasí s vyjadrením právneho zástupcu žalobkyne o tom, že ľudský život sa nedá vyjadriť peniazmi, avšak mal za to, že aj v takejto veci nemôžeme sa pozeráť len na tento ľudský emotívny argument, pretože by to bolo v rozpore s princípom proporcionality, ktorý je všade prítomný v našom právnom poriadku a akýkoľvek uplatňovaný a priznaný nárok by mal vyjadrovať, resp. by mal byť v súlade s princípom proporcionality, čo nemyslí s ohľadom na konkrétne okolnosti žalobcu v tomto konaní, ale myslí na okolnosti všeobecné, ktoré sa týkajú primeranosti vo vzťahu k ekonomickým podmienkam nášho štátu. Uviedol, že akýkoľvek iný žalovateľný nárok vyjadruje všeobecnú proporcionalitu, či sa rozprávame o nároku na nahradenie škody na majetku, ktorá je determinovaná cenami tovarov, alebo napríklad aj náhrada škody na zdraví, čo sa týka bolestného a sťaženie spoločenského uplatnenia. Aj táto je determinovaná hodnotou bodu, ktorý sa mení podľa aktuálnych hospodárskych podmienok. Pritom vo vzťahu k priznávaniu náhrady nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch, ako je tento, sa často stáva, že súdy priznávajú tieto sumy bez ohľadu na proporcionalitu vo vzťahu k hospodárskym podmienkam, ktoré na Slovenku sú. Pritom, pokiaľ si stanovíme alebo poznáme, čo je účelom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, čo je vo všeobecnosti funkcia satisfakčná a funkcia sankčno-preventívna, mal za to, že v konaniach, ako je toto, sa náhrada nemajetkovej ujmy nestanovuje v rámci funkcie preventívno-sankčnej, nakoľko tá má svoje opodstatnenie v konaniach, v ktorých žalovaným je nejaké médium, alebo nejaká osoba, ktorá iným spôsobom zasahuje a mohla by zasahovať aj ďalej do osobnostných práv takto zasiahnutej osoby, preto v tomto konaní ide len o funkciu satisfakčnú, vo vzťahu ku ktorej mal za to, že doposiaľ nebolo odôvodnené, ani dokonca tvrdené, prečo by sa mala priznať výška náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 33.000,- eur. Podľa názoru žalovaného riadnym uplatnením testu proporcionality, čo zn. test potrebnosti, vhodnosti a bližšej komparácie proporcionality, by mal súd dospieť k tomu, že uplatňovaná výška by bola neprimeraná, a to práve s ohľadom na skutočnosť, že je odtrhnutá od slovenskej hospodárskej reality. V čase zásahu do práv žalobkyne, t. zn. v r. 2011 bola priemerná hrubá mzda na Slovensku vo výške 786, - eur, čo je v čistom cca. 607,- eur. Pokiaľ argumentoval právny zástupca žalobkyne, že strata života blízkej osoby sa nedá vyjadriť v peniazoch, predložil opozitný argument, a to ten, že aj v takomto prípade sa musí brať ohľad na to, čo konkrétna suma znamená v našich podmienkach a akú má hodnotu. Pokiaľ sa týka výšky čistej priemernej mzdy v danom roku a budeme hľadať určitý konkrétny model, ktorým vyjadriť, aké zaťaženie takáto suma znamenala pre takého občana, je vhodné upriamiť svoju pozornosť na pravidlá maximálnych exekučných zrážok pri prednostných pohľadávkach, nakoľko podľa názoru žalovaného tak je analogicky vyjadrená, čo max. naša spoločenská zmluva má za primerané pri splácaní pohľadávok, ako je napr. výživné, či náhrada škody na zdraví. V tomto modeli tak po odrátaní sumy základnej sumy,

čo je životné minimum, môžeme z priemernej mzdy strhávať aj 2/3-tiny. Ak by sme teda vymáhali v tomto režime od priemerného občana žalovanú sumu, splácal by ju v tomto režime takmer 10 rokov. S ohľadom na uvedené je tak isto dôležité, že v týchto konaniach tak, ako to určite súd pozná zo svojej praxe, sa stanovuje určitý štandard primeranosti priznávania týchto náhrad, k čomu je potrebné povedať, že je skôr výnimočné, pokiaľ je žalobcom len jedna osoba, opätovne v našich podmienkach, preto máme za to, že s ohľadom na proporcialitu je žalovaná suma neprimeraná, súd by mal v rámci svojej úvahy vykonať test proporciality, pričom žalovaný má za to, že primeranou výškou vo všeobecnosti možno považovať výšku medzi 10.000, až 15.000,- eur, pričom v tomto konaní s ohľadom na kritéria, ktoré sa v praxi bežne posudzujú, t. zn. intenzita vzťahu, zdieľanie rovnakej domácnosti a hmotná závislosť a vek či zosnulého alebo osoby, ktorej bolo zasiahnuté do jej osobnostných práv, by táto suma nemala byť vyššia ako 10.000,- eur. Na záver poukázal na skutočnosť, že v krajinách západnej Európy, v ktorých je všeobecne známe, že sú na tom ekonomicky oveľa zdatnejšie, sa priznávajú sumy v úplne inej primeranosti, než aká je v tomto konaní nastavená žalobkyňou. Napr. len vo Veľkej Británii sa priznáva paušálna suma 13.686,- eur, pričom priemerná mzda je tam vo výške 3.690,- eur a napr. v rámci Belgicka sa priznávajú sumy od 1.500,- eur pre súrodencu nežijúceho v jednej domácnosti až po sumy 12.500,- eur pre najbližších príbuzných žijúcich spoločne. S ohľadom na uvedené by apeloval na súd, aby v rámci proporciality priznal to, čo je primerané nielen s ohľadom na osobu žalobkyne a jej stratu, ale aby túto vec vnímal v širšom obraze primeranosti a udržateľnosti odôvodnenosti týchto nárokov. Žalovaný má za to, že aj v zmysle judikatúry Ústavného súdu, či európskych súdov voľná úvaha súdu nie je svojvoľou, ale mala by byť konštruktívna a preskúmateľná, s ohľadom na čo nemá súd podľa názoru žalovaného iný zákonný postup než dbať na túto proporcialitu.

9. Podľa článku 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd, každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

10. Podľa § 11 Občianskeho zákonníka, fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

11. Podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jej osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov, a aby jej bolo dané primerané zadosťučinenie.

12. Podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1, najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby, alebo jej vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

13. Podľa § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka, výšku náhrady podľa odseku 2 určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

14. Podľa článku 19 ods. 1 Ústavy SR, každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena.

15. Podľa článku 19 ods. 2 Ústavy SR, každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

16. Po vrátení veci odvolacím súdom na nové prejednanie súd opätovne v zmysle naznačených záverov a právneho stanoviska odvolacieho súdu vec prejednal na pojednávaní za účasti sporových strán a dospel k záveru, že žaloba je opodstatnená.

17. V prejednávanej veci sa žalobkyňa domáha priznania náhrady nemajetkovej ujmy v súvislosti s úmrtím jej otca v dôsledku protiprávneho konania vodiča motorového vozidla, ktorý dňa 13.6.2011 spôsobil dopravnú nehodu, pri ktorej došlo k úmrtiu M. B.. O základe nároku už bolo právoplatne rozhodnuté medzitýmnym rozsudkom, a to tak, že nárok žalobkyne voči žalovanej je čo do základu opodstatnený, a teda, že povinnosť žalovanej plniť žalobkyňi nárok z titulu náhrady nemajetkovej ujmy je daná. V konaní je teda potrebné rozhodnúť o výške uplatneného nároku. V zmysle § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie, fyzická osoba má právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. V situácii, keď došlo k neoprávnenému zásahu do súkromia

žalobkyne chráneného § 11 Obč. zákonníka, ktorého súčasťou je i rodinný život, keď je z objektívneho hľadiska strata jedného z členov tohto spoločenstva celkom nenapraviteľnou ujmom, ktorá stíha jeho zostávajúcich členov, je náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch primeraným prostriedkom obrany proti neoprávnenému zásahu.

18. Smrť blízkej osoby je pre pozostalých nepochybne veľmi traumatizujúca a smutná udalosť. V okamihu, keď niekto svojím neoprávneným konaním spôsobil smrť fyzickej osobe, došlo k zásahu na jednu z najdôležitejších hodnôt v spoločnosti. Medzi blízkymi osobami existujú vzájomné sociálne, morálne, citové a kultúrne väzby vytvorené v rámci ich súkromného a rodinného života, preto, ak dôjde k úmrtiu jednej z týchto fyzických osôb zavinením inej osoby, považuje sa takéto konanie za neoprávnený zásah do práva na súkromie ostatných osôb tvoriacich takéto spoločenstvo. Právo na súkromie totiž zahŕňa aj právo fyzickej osoby vytvoriť a udržiavať vzťahy s inými ľudskými bytosťami, najmä v citovej oblasti, aby tak fyzická osoba mohla rozvíjať a naplňovať vlastnú osobnosť. Keďže v dôsledku neoprávneného zásahu došlo k vzniku neodstrániteľnej ujmy, morálna satisfakcia nie je postačujúca, a preto má pozostalý právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, ku ktorej otázke už zaujali rovnaké stanovisko sudy v mnohých rozhodnutiach.

19. Pri určovaní výšky náhrady za duševné útrapy spojené s usmrtením osoby blízkej je potrebné zohľadniť okolnosti, ako na strane pozostalého, tak i na strane škodcu. Na strane pozostalého je významná najmä: intenzita jeho vzťahu so zomrelým, vek zomrelého a pozostalých, prípadná existenčná závislosť na zomrelom a prípadná iná satisfakcia (ako napr. ospravedlnenie, správny postih škodcu, či jeho trestné odsúdenie), ktorá obvykle nie je sama osebe dostačujúca, jej poskytnutie však môže mať vplyv na zníženie peňažného zadosťučinenia. Zohľadniť možno rovnako, či bol pozostalý očitým svedkom škodovej udalosti, či bol s jej následkami bezprostredne konfrontovaný, alebo akým spôsobom sa o nich dozvedel (Rozsudok NS ČR z 19.9.2018, sp. zn. 25Cdo 894/2018) (Rc 85/2019).

20. Pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy súd v zmysle § 13 ods. 3 Obč. zákonníka prihliada predovšetkým na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo. Nepochybne smrť blízkej osoby nemožno nijako vyčíslieť peniazmi, a teda neexistuje ani ekvivalentná náhrada. V takomto prípade náhrada nemajetkovej ujmy predstavuje skutočne len určitú satisfakciu, ktorej úlohou je iba do istej miery odškodniť stratu pozostalým, resp. zmierniť následky neoprávneného zásahu do práva na súkromie a rodinný život. Súd musí skúmať predovšetkým intenzitu neoprávneného zásahu, pretože v zásade platí, že čím závažnejšia je ujma čo do svojej intenzity a trvania, tým vyššie by malo byť aj primerané zadosťučinenie. Z hľadiska okolností, za ktorých došlo k zásahu, musia byť skúmané okolnosti na strane pôvodcu zásahu, ale aj na strane postihnutej osoby, napr. či svojím konaním sa nepodieľala na činnosti pôvodcu, ktorá umožnila neoprávnený zásah.

21. Žalovaná v konaní namietala, že sa vo veci nemôžeme dívať len na emotívny ľudský argument, pretože by to bolo v rozpore s princípom proporcionality, a teda s ohľadom na konkrétne okolnosti, ktoré sa týkajú primeranosti nároku vo vzťahu k ekonomickým podmienkam tohto štátu, a teda akýkoľvek iný žalovateľný nárok vyjadruje všeobecnú proporcionalitu, či už sa jedná o nárok na nahradenie škody na majetku, ktorá je determinovaná cenami tovarov, alebo aj náhrada škody na zdraví, čo sa týka bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia, aj táto je determinovaná hodnotou bodu, ktorý sa mení podľa aktuálnych hospodárskych podmienok. Žalovaný poukázal, že vo vzťahu k priznávaniu náhrady nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch, ako je tento, sa často stáva, že sudy priznávajú tieto sumy bez ohľadu na proporcionalitu vo vzťahu k hospodárskym podmienkam, ktoré na Slovensku máme. Bližšie poukázal, že v čase zásahu do práv žalobkyne, t. zn. v r. 2011 bola priemerná hrubá mzda vo výške 786,- eur, čo je v čistom 607,- eur. Dal do pozornosti súdu, že pri hľadaní určitého konkrétneho modelu, ktorý by mal vyjadriť, aké zaťaženie by takáto suma znamenala pre občana, je vhodné upriamiť svoju pozornosť na pravidlá maximálnych exekučných zrážok pri prednostných pohľadávkach, ako je napríklad výživné a v takomto modeli po odrátaní životného minima by sme vymáhali takúto sumu od priemerného občana takmer 10 rokov. Ďalej poukázal, že vo Veľkej Británii sa priznáva paušálna suma 13.686,- eur, pričom priemerná mzda je tam vo výške 3.690,- eur a v rámci Belgicka sa priznávajú sumy od 1.500,- eur pre súrodencu nežijúceho v jednej domácnosti až do sumy 12.500,- eur pre najbližších príbuzných žijúcich spoločne. Súd však uvedenú argumentáciu nemohol považovať za kľúčovú vo vzťahu k otázke výšky peňažného plnenia, a to ani čo sa týka poukazovania na priemernú hrubú mzdu na Slovensku v danom období, ani argumentácie priznávanou sumou v iných štátoch, napríklad vo Veľkej Británii. Prioritne súd posudzoval závažnosť vzniknutej ujmy vo vzťahu k vzájomným väzbám medzi

osobami, ktorým neoprávnený zásah spôsobil nenávratnú a trvalú ujmu, a ďalej vo vzťahu k osobitostiam konkrétnej prejednávanej veci, kde zohľadnil najmä blízky príbuzenský pomer žalobkyne a zomrelej osoby, vek žalobkyne vo vzťahu k veku otca v čase úmrtia, hmotnú závislosť žalobkyne, resp. finančnú odkázanosť na osobu zomrelého, zdieľanie spoločnej domácnosti uvedených blízkych osôb (prípadne nezdieľanie) a sebestačnosť či nesebestačnosť žalobkyne v čase zásahu do jej osobnostného práva.

22. V nadväznosti na vyššie uvedené súd dospel k záveru, že odôvodnenou výškou náhrady za nemajetkovú ujmu v zmysle § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka bude suma istiny 10.000,- eur, ktorá predstavuje dostatočnú sumu za odškodnenie zásahu, ktorým došlo v dôsledku dopravnej nehody a následnom úmrtí otca žalobkyne k násilnému pretrhnutiu ich úzkych rodinných a citových väzieb a predstavuje tak zásah do práva na súkromný a rodinný život žalobkyne. Ujma, ktorá vznikla žalobkyni v dôsledku dopravnej nehody usmrtením jej otca, je trvalá a neodstrániteľná. Je nepochybné, že žiadna suma priznaná súdom nie je dostatočná na to, aby nahradila ľudský život. Náhrada nemajetkovej ujmy ani takouto náhradou za ľudský život nie je, slúži však na zmiernenie následkov vzniknutej ujmy. Súd pri rozhodovaní o výške priznanej ujmy pridržiaval sa niekoľkých hľadísk a kritérií zohľadňujúc aj výšky nemajetkovej ujmy vo viacerých prípadoch priznávaných pri obdobných žalobách súdmi na území Slovenskej republiky v kontexte rozhodnutí aj odvolacích súdov. Preto nemohol nebrať do úvahy hospodárske podmienky Slovenskej republiky s ohľadom na vzťah princípu proporcionality a satisfakčnú funkciu poskytovania náhrad nemajetkovej ujmy v peniazoch. V zmysle vyššie uvedeného tak napríklad Rozsudkom Krajského súdu v Žiline zo dňa 26.6.2018, sp. zn. 5Co/90/2018 súd potvrdil priznanie náhrady nemajetkovej ujmy po neb. osobe z dopravnej nehody vo výške 9.000,- eur matke a súrodencom zomrelého vo výške 6.000,- eur. Ďalej Rozsudkom Krajského súdu Bratislava zo dňa 29.9.2021, sp. zn. 6Co/223/2019 odvolací súd potvrdil priznanie náhrady nemajetkovej ujmy po neb. osobe z dopravnej nehody vo výške 14.000,- eur matke a 7.000,- eur súrodencom. Taktiež Rozsudkom Krajského súdu v Prešove zo dňa 24.11.2020, sp. zn. 12Co/45/2020 došlo k potvrdeniu priznania náhrady nemajetkovej ujmy po neb. osobe z dopravnej nehody vo výške 10.000,- eur pre matku zomrelého, 8.000,- eur otcovi a súrodencom zomrelého vo výške 3.000,- eur, resp. 4.000,- eur. Vo vzťahu k uvedeným rozhodnutiam iných súdov na území Slovenskej republiky zohľadnil súd aj právnu argumentáciu žalovaného s poukazaním na to, že v čase zásahu do práv žalobkyne, teda v r. 2011 bola priemerná hrubá mzda na Slovensku vo výške 786,- eur, teda v čistom 607,- eur, a preto ak sú vzal do úvahy aj zák. č. 215/2006 Z. z., ktorý bol zrušený zákonom č. 274/2017 o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení poslednej novelizácie (217/2021 Z. z.), ktorý uplatňuje spôsob nároku na vyplatenie odškodnenia tak, že pokiaľ je pozostalých po obeti násilného trestného činu viacero, tak maximálny nárok na vyplatenie odškodnenia za spôsobenú nemajetkovú ujmu je vo výške 25-násobku sumy mesačnej minimálnej mzdy s ohľadom na minimálnu mzdu, v r. 2011 by podľa tohto právneho predpisu maximálny nárok predstavoval náhradu vo výške 7.925,- eur, a teda v danom prípade by 20-násobok sumy priemernej čistej mzdy v r. 2011 v národnom hospodárstve, teda sumy 20 x 607,- eur činil sumu 12.140,- eur, pričom tento súd posudzoval aj z hľadiska toho, že vo vzťahu k osobitostiam konkrétnej prejednávanej veci zohľadnil najmä blízky príbuzenský pomer žalobkyne a zomrelej osoby, vek žalobkyne vo vzťahu k veku otca v čase úmrtia, hmotnú závislosť žalobkyne, resp. finančnú odkázanosť na osobu zomrelého, zdieľanie spoločnej domácnosti uvedených blízkych osôb a sebestačnosť, či nesebestačnosť žalobkyne v čase zásahu do jej osobnostného práva. Z toho hľadiska nárok žalobkyne primerane krátil, pretože v danom prípade nebola zistená hmotná závislosť žalobkyne na zomrelej osobe, ani finančná odkázanosť na osobu zomrelého, nebolo tu zdieľanie spoločnej domácnosti uvedených blízkych osôb, ani zistená nesebestačnosť žalobkyne v čase zásahu do jej osobnostného práva. Aj preto bolo potrebné priznať sumu 10.000,- eur, pretože i táto nižšie priznaná suma náhrady je spôsobilá naplniť súdom priznaný základ nároku a bude tak naplnená satisfakčná funkcia s ohľadom na princíp proporcionality.

23. Súd preto upriamil pozornosť aj na princíp proporcionality a prihliadol na okolnosti na strane žalobkyne, a to či žalobkyňa žila s otcom v spoločnej domácnosti, či sa v čase zásahu do osobnostných práv živila samostatne, koľko rokov uplynulo od jej plnoletosti v čase zásahu do osobnostných práv (v čase usmrtenia otca), a ďalej prihliadol k primeranosti uplatňovanej sumy žalobkyňou vo vzťahu k slovenskej hospodárskej realite (priemerným mzdám jednak na území SR, jednak v iných štátoch Európskej únie), teda v neposlednom rade vzal do úvahy výšku primeranej hrubej mzdy na území Slovenska v čase zásahu do práv žalobkyne, ktorá bola v r. 2011 v sume 786,- eur brutto.

24. Uplatňovaná výška náhrady za nemajetkovú ujmu by bola neprimeraná aj vtedy, ak by bola odtrhnutá od slovenskej hospodárskej reality. Teda aj konkrétna súdom priznaná suma musí byť určená s ohľadom na hospodárske podmienky danej krajiny, výšku priemernej mzdy v tom - ktorom štáte, výšku minimálnej mzdy, sumy priznávanej v obdobných veciach súdmi v rámci celej SR a priznaná suma súdom nemôže byť celkom neprimeraná. Žalovaný mal v konaní za to, že suma priznanej náhrady by sa mala pohybovať v rozpätí medzi 10.000,- až 15.000,- eur, avšak v konkrétnom konaní musia byť zohľadnené kritéria, ktoré sa v bežnej praxi posudzujú, t. j. intenzita vzťahu, zdieľanie spoločnej domácnosti, hmotná závislosť a vek zosnulého, osoby, ktorej bolo zasiahnuté do jej práv a s ohľadom na uvedené súd dospel k záveru, že neboli naplnené viaceré kritéria tak, ako bolo vyššie uvedené, teda najmä to, že žalobkyňa a jej otec už dlhodobo pred smrťou otca nežili v spoločnej domácnosti, a to od nízkeho veku, resp. od útleho veku žalobkyne, keďže jej rodičia boli rozvedení. V čase zásahu do práv žalobkyňa už bola dospelou, samostatne zárobkovo činnou osobou, nebola hmotne závislá od svojho otca a nejednalo sa o prípad úmrtia rodiča v čase, keď je dieťa maloleté a úplne odkázané výživou a starostlivosťou o inú osobu a prakticky nebola žiadna hmotná závislosť žalobkyne na zomrelom otcovi. Súd upriamuje aj na to, že ako správne poukázal právny zástupca žalovaného, sumy priznávanej vo Veľkej Británii, Belgicku či iných štátoch Európskej únie sa pohybujú v rozpätí do 15.000,- eur, avšak s ohľadom na oveľa vyššie priemerné mzdy uvedených štátov.

25. K otázke dopadu osobných a majetkových pomerov pôvodcu neoprávneného zásahu na priznanú výšku už zaujala judikatúra súdov stanovisko tak, že táto skutočnosť nemá vplyv na priznanú výšku nemajetkovej ujmy, na ktorú majú vplyv iba okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo (napr. Rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo 139/2011), teda s prihliadnutím na túto rozhodovaciu prax súd nemôže určovať výšku nemajetkovej ujmy v závislosti od osobných a majetkových pomerov pôvodcu zásahu, pretože by skutočne mohlo dôjsť k diskriminácii pozostalých osôb pri určení náhrady nemajetkovej ujmy. V danom prípade však takáto skutočnosť nebola stranami namietaná a s ohľadom na to, že osoba, ktorá spôsobila dopravnú nehodu, v priebehu konania zomrela, tieto okolnosti súd neskúmal a boli pre posúdenie nároku irelevantné.

26. Žalobkyňa uvádzala, že pri výpočte výšky nemajetkovej ujmy nie sú zákonom stanovené limity ani paušálne sumy, z ktorých by mal súd vychádzať. Žalovaná naopak poukazovala, že pri určení náhrady nemajetkovej ujmy súd by mal vychádzať z priemernej mzdy na území Slovenskej republiky v čase dopravnej nehody, ale aj z priemerných miezd v štátoch západnej Európy. Podľa názoru súdu nemožno pri výške náhrady nemajetkovej ujmy vychádzať z priemernej mzdy v SR, či v krajinách západnej Európy, avšak zároveň výška náhrady nie je úplne bez limitov. Na určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy treba prihliadať cez osobitnú úpravu v ust. § 13 Obč. zákonníka. Uvedené zákonné ustanovenie nestanovuje žiadne limity a súd musí stanoviť výšku nemajetkovej ujmy po zohľadnení kritérií vyplývajúcich z § 13 ods. 3 Obč. zákonníka. Súd teda vždy musí vyhodnotiť osobitné okolnosti prípadu, aj keď môže vychádzať aj z judikatúry, ktorá riešila obdobné prípady. Na porovnanie súd poukazuje napr. na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/228/2012, ktoré súviselo s rozhodnutím Okresného súdu Bratislava IV sp. zn. 12C/385/2008 a v tomto konaní bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 23.000,- eur, pričom zásah spočíval v úmrtí dvoch osôb, a to manželky a syna. Ďalej je možné poukázať i na Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 19.9.2018, sp. zn. 25Cdo 894/2018, v zmysle ktorého za základnú čiastku náhrady, modifikovateľnú s použitím zákonných a judikatúrou odvodených hľadísk, možno považovať v prípade najbližších osôb (manžel, rodičia, deti) 20-násobok priemernej hrubej mesačnej nominálnej mzdy na prepočítané počty zamestnancov v národnom hospodárstve za rok predchádzajúci smrti poškodeného.

27. Preto súd pri rozhodovaní o výške náhrady v tejto veci vzal na zreteľ aj priemernú mzdu na území SR v čase dopravnej nehody, ako aj kritériá zohľadňujúce výšku nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch na území SR v kontexte rozhodnutí odvolacích súdov, pretože výška uplatňovanej náhrady aj keď vychádza vždy z osobitosti a okolnosti konkrétneho prípadu, nemôže byť priznaná úplne bez limitov.

28. Z výsluchu žalobkyne bolo zistené, že napriek tomu, že rodičia žalobkyne sa rozviedli, keď bola vo veľmi nízkom veku dieťaťa, k poškodenému mala citový vzťah, žalobkyňa síce spoločnú domácnosť s otcom nepoznala, avšak napriek tomu nepociťovala žiadnu nevraživosť medzi rodičmi a stretávala sa s otcom aj nad rámec stanoveného času určeného rozsudkom, nebolo to len každý druhý víkend, ale bolo to aj častejšie. Ako sama opísala, stretávanie bolo priateľské a otec bol pre ňu veľkým vzorom, žalobkyňa udržiavala rodinné väzby nielen s otcom, ale aj s jeho širokou rodinou, kde sa zúčastňovala

spoločných osláv alebo iných záležitostí. Otec jej okrem výživného plnil aj iné súvisiace plnenia, či to boli vecné dary, alebo iné záležitosti. K tomu patrili darčeky na Vianoce a narodeniny. Otec žalobkyne bol sluchovo postihnutý, takže mu žalobkyňa pomáhala s nákupmi a bolo to pre ňu samozrejmosť, aj keď žil v rodičovskom dome so svojím bratom. S týmto udržiava žalobkyňa kontakt doteraz. Aj pred dopravnou nehodou bola s otcom v rozsahu dvoch či troch týždňov predtým, navštevovali sa a aj teraz sa stretáva s jeho bratom. S otcom chodila na hokej, chodila sa bicyklovať. Otec miloval psov, mal vlčiakov a chodila s nimi spolu s otcom na prechádzky, konflikty medzi nimi neboli, keďže nebol na to dôvod. S otcom sa vidavala často, preto uviedla, že neprešlo obdobie dvoch rokov, aby ho nevidela.

29. Vychádzajúc z vyššie uvedeného súd mal preukázané, že úmrtím poškodeného v dôsledku dopravnej nehody došlo k násilnému pretrhnutiu úzkych rodinných a citových väzieb žalobkyne a jej otca, čo predstavuje zásah do ich práva na súkromný a rodinný život. Keďže poškodený bol vo vzťahu k žalobkyňi a medzi žalobkyňou a otcom bola silná citová väzba, ako to vyplynulo aj z výpovede žalobkyne pred súdom, možno hodnotiť, že ide o zásah výraznej intenzity. Pri zohľadnení veku poškodeného v čase úmrtia, keď zosnulý otec mal okolo 50 rokov, žalobkyňa v tom období mala 30 rokov, možno konštatovať, že aj napriek tomu, že žalobkyňa nežila so zosnulým otcom v jednej domácnosti a v čase zásahu do osobnostných práv sa živila už samostatne, pričom uplynulo 12 rokov v čase dopravnej nehody, odkedy žalobkyňa nadobudla plnoletosť, tak možno konštatovať, že u nej došlo k tragickej strate blízkeho človeka, s ktorým prežívala spoločné chvíle (prežila s ním spoločne 30 rokov) ako s najbližšou príbuzenskou osobou a nebyť dopravnej nehody by s ním bola mohla prežiť obdobie ďalších desiatok rokov, keďže otec aj podľa jej uvedenia vážne zdravotné problémy nemal. Pri zohľadnení veku poškodeného v čase úmrtia (otec mal 52 rokov, žalobkyňa 30 rokov veku), ich vzájomného vzťahu, kde možno konštatovať, že boli citové väzby intenzívne (aj vzhľadom na uvedenie, že žalobkyňa otca oslovovala veľmi milo – „ocko“), ako aj okolnosti, za ktorých došlo k dopravnej nehode, spolu s ďalšími faktormi, ktorými bola skutočnosť, že žalobkyňa už nebola hmotne závislá na osobe otca, ani s ním nezdíeľala spoločnú domácnosť, súd vychádzajúc aj z doterajšej judikatúry považoval za primerané priznať žalobkyňi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 10.000,- eur a v prevyšujúcej časti súd žalobu zamietol, keďže neboli tu skutočnosti zdieľania spoločnej domácnosti u žalobkyne a zomrelej osoby, ako aj bola tu skutočnosť, že žalobkyňa bola finančne sebestačná v čase úmrtia otca, bola vo veku 30 rokov, mala svoj príjem a nebola od osoby poškodeného hmotne závislá.

30. O nároku na náhradu trov konania rozhodol tak, že priznal úspešnej žalobkyňi nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu, a to podľa § 255 ods. 1 zák. č. 160/2015 Z. z – Civilný sporový poriadok v platnom znení /ďalej len CSP/, keďže žalobkyňa bola vo svojom nároku pred súdom úspešná, súdom jej síce nebolo priznané plnenie v celej požadovanej výške, avšak výška priznaného plnenia závisela od úvahy súdu, preto nemožno konštatovať s ohľadom na priznanú sumu, žeby nebola žalobkyňa úspešná, a preto jej súd priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. O výške trov konania rozhodne podľa § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku samostatným uznesením súdny úradník po právoplatnosti tohto rozsudku.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku je možné podať odvolanie v lehote 15 dní odo dňa jeho doručenia cestou tunajšieho súdu na Krajský súd v Prešove v troch vyhotoveniach.

V odvolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh).

Odvolanie možno odôvodniť len tým, že

- a) neboli splnené procesné podmienky,
- b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- c) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
- d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- e) súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
- f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,

g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu vyššie uvedenú, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej.

Odvolacie dôvody a dôkazy na ich preukázanie možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie odvolania.

Ak povinnosť uvedená vo výrokovej časti tohto rozsudku nebude plnená dobrovoľne, môže oprávnený podať návrh na výkon exekúcie podľa osobitného zákona (Exekučný poriadok).